

Шевченко Т. І. Духовний розвиток особистості у виховній системі класу «Серце в долонях» (впроваджується з 2006 року) / Теорія і практика організації інноваційного процесу виховання. Наук.-метод. збірка. / Упорядник О. І. Чешенко. – Одеса, 2014. – 327 с. – С. 140-151.

Тетяна Іванівна ШЕВЧЕНКО,

класний керівник, вчитель історії та правознавства Одеської загальноосвітньої школи №41 I-III ступенів Одеської міської ради Одеської області, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії. Член обласної творчої групи при Одеському обласному інституті удосконалення вчителів, керівник обласного майстер-класу (2012).

ДУХОВНИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ У ВИХОВНІЙ СИСТЕМІ КЛАСУ «СЕРЦЕ В ДОЛОНЯХ» (впроваджується з 2006 року)

*Я маю в серці те, що не вмирає.
Л. Українка*

У Концепції гуманітарного розвитку (2008), Національній доктрині розвитку освіти України чітко визначена головна мета української системи виховання: формування життєво компетентної особистості, яка успішно реалізується в соціумі.

Сучасна школа вимагає переосмислення системи виховання, оновлення змісту духовного відродження особистості на основі гуманізації, життєдіяльності учнів, створення сприятливих умов для його самореалізації в різних видах творчої діяльності. Сьогодні особливої актуальності набувають питання, формування людини-громадянина, патріота, духовно розвиненої і морально зрілої творчої особистості, яка готова протистояти викликам глобалізації життя.

Для різнобічного і гармонійного розвитку особистості потрібно, щоб освітній процес будувався не тільки на науковому осмисленні дійсності, а й на *духовних, моральних і культурних цінностях* українського народу і всього людства.

Тому *метою виховання* в сучасній українській школі є відновлення споконвічної шляхетності українського народу, його національної гідності та самосвідомості, високої моральності та працелюбності.

Сучасне виховання має в повній мірі стати засобом відродження національної культури, зупинення соціальної деградації, стимулом пробудження високих моральних якостей, запорукою громадянського миру і злагоди в суспільстві.

ВИХОВНА СИСТЕМА КЛАСУ «СЕРЦЕ В ДОЛОНЯХ»

Стан духовності суспільства в Україні сьогодні викликає занепокоєння. Безвідповідальність, соціальна апатія, моральне банкрутство, зневага до законів становить, на жаль, глобальну соціальну проблему. Культивуються матеріальні потреби, знецінюються одвічне: любов, сім'я, культурні цінності. Як наслідок – криза моральності. Тому одне з першочергових і невідкладних завдань, яке стоїть сьогодні перед освітою, перед суспільством та кожною сім'єю – *змінити систему цінностей, ідеалів та інтересів покоління, що зростає.*

Наслідуючи **духовні ідеали українського народу**, підрастаюче покоління має шанс зробити майбутнє гідним людини-творця, а не споживача, людини-героя, а не егоїста, людини мудрої, але не примітивної.

Духовний розвиток – це виклик примітивізму, егоїзму та споживацтва. «Виховання за своєю суттю – це керівництво духовним становленням людської особистості» - ця думка

видатного українського педагога В. О. Сухомлинського стала пріоритетною під час створення системи роботи з учнівським колективом. Керуючись цією думкою, автор поклала в основу своєї виховної діяльності проблему духовного розвитку особистості, підґрунтям якої є духовно орієнтований підхід до дитини.

Високодуховна людина є надзвичайно цінною для суспільства і людства. Адже все, чим користуються сьогодні споживачі, винайшли духовні особистості, всі права і свободи, за якими живе розвинене суспільство, відстояли своїми подвигами духовні особистості, всі знання, які батьки передають дітям, зберегли та примножили духовні особистості.

Таким чином, сучасна школа вимагає переосмислення системи виховання, оновлення змісту духовного відродження особистості на основі гуманізації, життєдіяльності учнів, створення сприятливих умов для його самореалізації в різних видах творчої діяльності.

Сьогодні особливої актуальності набувають питання формування духовно розвиненої творчої особистості. За словами *видатного українського вченого, основоположника ідей народної педагогіки М. М. Стельмаховича*, «виховання є переданням найкращих моральних заповітів попередніх поколінь для того, щоб із дитини розвилась Людина».

Коли вихователі будують «*ДИМ*», в якому буде жити дитина, важливо турбуватись про якість окремих «цеглинок» і правильність їх «укладки». Але дуже важливо пам'ятати, що одночасно ми будуємо «*ХРАМ*» життя і долі дитини, «*СОБОР*» її душі. І від нас залежить, на скільки цей храм буде наповнений світом радості, духовності і людяності.

Провідна ідея виховної системи класу. Модель виховної системи класу створено на підґрунті творчого поєднання ідей Я. Коменського, Й. Песталоцці, К. Ушинського, Л. Виготського, А. Леонтьєва, К. Роджерса та новаційного педагогічного досвіду.

В основі виховної системи класу філософські ідеї:

- ↪ Г. С. Сковороди (філософія серця),
- ↪ В. О. Сухомлинського (гуманістичний підхід),
- ↪ Т. Гордона (духовне спілкування),
- ↪ Ю. Б. Гіппенрейтер (амфора любові),
- ↪ І. Д. Бєха (особистісно орієнтований підхід)
- ↪ інших вітчизняних та зарубіжних педагогів і психологів.

Провідна ідея виховної системи класу – виховання гармонійної, духовно розвиненої особистості через будівництво:

ДОМУ життя, СОБОРУ душі, ХРАМУ долі, наповнюваність душі кожної дитини ЛЮБОВ'Ю.

Впровадження моделі виховної системи класу «Серце в долонях» допомагає пробуджувати почуття самоцінності дитини, сприяє ціннісному самовизначенню учнів і служить поштовхом для процесу їх подальшого духовного розвитку.

Основні завдання виховної системи класу

Модель виховної системи класу «Серце в долонях» – це:

- розбудова духовного майбутнього підростаючого покоління;
- духовний розвиток особистості на підґрунті ціннісно орієнтованого життєсприйняття;
- побудова ціннісних домінант духовності;
- активізація процесу духовного збагачення дитини через впровадження духовних цінностей та ідеалів, соціальних проектів школи «*Створи свою планету*», «*Квітка надії*», авторської програми «*Кроки духовності*», які допомагають кожному учневі пізнати свій духовний шлях, відчути власну неповторність у Всесвіті, реалізуватися в соціумі як творча, соціально активна особистість (див. додатки).

ОСНОВНІ ІДЕЇ ТА ШЛЯХИ РОЗБУДОВИ ВИХОВНОЇ СИСТЕМИ КЛАСУ

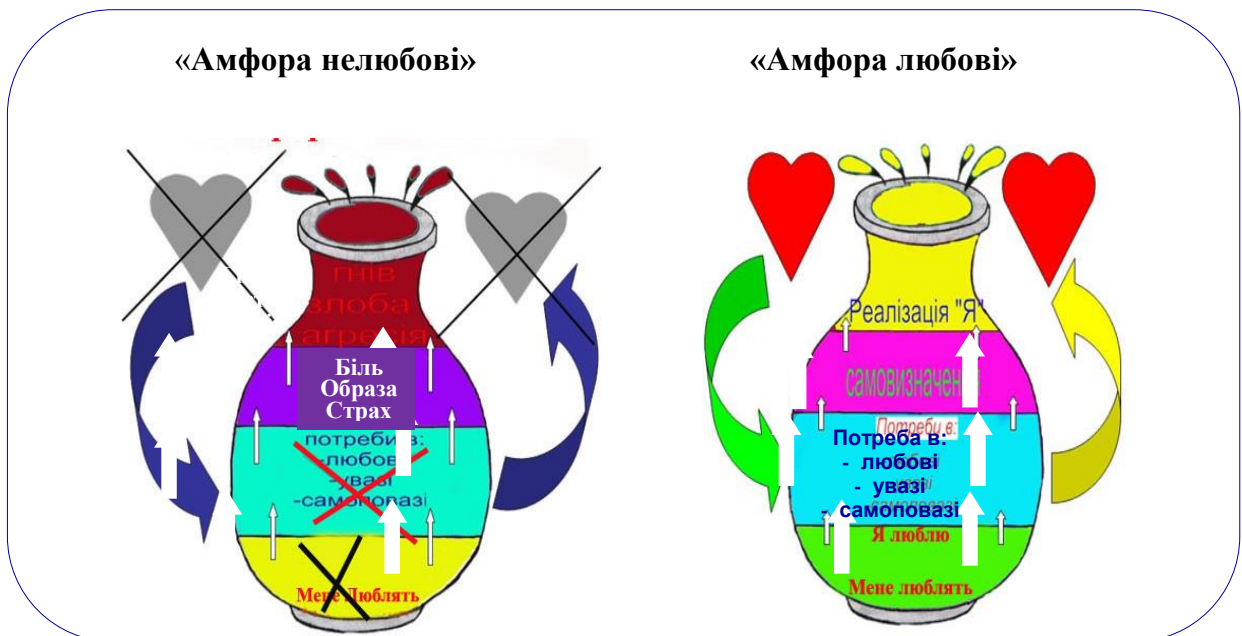
В основі моделі виховної системи класу – ідеї виховання гармонійно розвиненої особистості через формування та розвиток

- моральних взаємин;
- духовної культури;
- художньо-естетичної культури;
- емоційної сфери;
- «наповнюваність душі кожної дитини любові» («Амфора любові»);
- «храму душі дитини» («Країна любові»).

1-а ідея

«АМФОРА ЛЮБОВІ»

На розвиток духовності великий вплив має те, на скільки ми вміємо постійно підтримувати *почуття самоцінності дитини*, тобто наповнювати «амфору» її душі любов'ю.

Амфора любові (за Ю. Б. Гінпенрейтер).

Дитині потрібно, щоб її любили, визнавали, поважали, щоб вона могла себе реалізувати, розвивати свої здібності, самовдосконалюватись.

Дитина народжується як «амфора», яку необхідно заповнити любов'ю.

Перші краплини любові, духовності дитина отримує від сім'ї. Якщо «амфора» дитини не наповнена любов'ю, то вона наповнюється «не – любов'ю»: ненавистю, гнівом, агресією, страхом. Якщо ці почуття переповнюють «амфору», то вони виплескуються назовні у вигляді бездуховної поведінки та аморальних вчинків.

Сама дитина не може наповнити свою «амфору».

Сім'я, школа, оточуючі повинні зробити це.

**І коли «АМФОРА» наповниться ЛЮБОВ'Ю
(почуттям самоцінності, самоповаги, духовністю),
ТО ДИТИНА ЩИРО ВІДДАСТЬ СВІТУ
ДУШЕВНУ ЩЕДРІСТЬ, ДОБРОТУ І ЛЮБОВ.**

«Країна любові» – це повага до інших людей, терпимість, толерантність, уміння жити за загальним принципом «стався до людей так, як ти хочеш, щоб вони ставились до тебе». Діти класу живуть за законами духовних цінностей «Азбуки моралі», які вони повинні в собі розвивати:

- ✓ виваженість,
- ✓ відповідальність,
- ✓ взаємоповага,
- ✓ взаєморозуміння,
- ✓ доброзичливість,
- ✓ людяність, мудрість,
- ✓ об'єктивність,
- ✓ порядність,
- ✓ правдивість,
- ✓ співчуття,
- ✓ справедливість,
- ✓ терпимість,
- ✓ толерантність,
- ✓ чесність,
- ✓ чуйність,
- ✓ щедрість.

ДОМІНАНТАМИ ДУХОВНОГО СПІЛКУВАННЯ в «Країні любові» є поняття «духовність», «духовне спілкування», «любов», «милосердя», «повага».

Людина прагне духовного спілкування і отримує від цього насолоду. Тому девізом вихованців класу є високі слова:

*На серці, що лежить у тебе, друже,
Відкрий же душу – можеш все сказати,
Щоб не лишилось серед нас байдужих,
Щоб ми могли душі храм будувати.*

Аби життя приносило радість, робило людей щасливими, кожна Людина повинна **вчитися любові**. Якщо ми цеглинку за цеглинкою будуватимемо своє духовне спілкування, свою **Країну любові**, то в майбутньому ми матимемо надзвичайний витвір мистецтва – **ХРАМ ЛЮДСЬКОЇ ДУХОВНОСТІ**.

Ціннісна орієнтація є своєрідним пробним каменем духовної спрямованості особистості. До духовних цінностей можна віднести такі цінності: гуманістичні, естетичні, екологічні, цінності пізнання, самовдосконалення та самореалізації особистості.

Видатний український філософ Г. С. Сковорода підкреслював, що кожен спроможний досягти щастя шляхом морального самовдосконалення, актуалізуючи в собі **«ВНУТРІШНЮ ЛЮДИНУ» – БОГА**.

Керуючись філософією серця науковця Г. С. Сковорода, розрізняючи «старе серце» дитини і «нове досконале серце», що зазнало духовного переродження, учні класу свідомо і послідовно опановують **П'ЯТЬ РІВНІВ ЛЮБОВІ**, розвиваючи моральні орієнтації особистості за **кроками** (рівнями) **духовності**:

- ☞ **ЛЮБОВ ДО СЕБЕ**, прийняття Я – неповторності – рівень самоствердження;
- ☞ **ЛЮБОВ ДО БАТЬКІВ, РОДИЧІВ** – рівень сімейних цінностей;
- ☞ **ЛЮБОВ ДО НАРОДУ, ДЕРЖАВИ** – рівень громадянських цінностей;
- ☞ **ЛЮБОВ ДО ЛЮДСТВА** – рівень загальнолюдських цінностей;
- ☞ **ЛЮБОВ ДО ПРИРОДИ, БУТТЯ, ВСІХ ЖИВИХ ІСТОТ** – рівень духовних цінностей.

НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ МОДЕЛІ ВИХОВНОЇ СИСТЕМИ КЛАСУ

Ставлення до себе як цінності Рівень самоствердження

(превентивне, правове, фізичне, трудове виховання)

Мета: формування основ духовно-морального та фізичного розвитку особистості, поняття професійного самовизначення, ціннісного ставлення до праці.

Форми роботи: рольові ігри, диспути, дискусії, тематичні зустрічі, трудові десанти, спортивні змагання, психологічні практикуми, Дні іменинника, анкети думок.

Тематичний зміст виховної діяльності: «Пізнай себе – і ти пізнаєш світ», «Світ моїх захоплень», «Мої права та права інших», «Ким бути і яким бути?», «Кроки до успіху», «Шлях до себе», «Права дитини – мої права», «Мое здоров'я», «Хочеш бути щасливим – будь ним».

Виховні досягнення:

- усвідомлення цінності власного життя і збереження здоров'я;
- сформованість основних засад «Я» – концепції особистості;
- розвиток поняття професійного самовизначення.

Відповідальне ставлення до сім'ї, родини Рівень сімейних цінностей

(моральне виховання)

Мета: формування активної моральної життєвої позиції, моральної культури особистості.

Форми роботи: родинні свята, «вечірній чай», концерти, прогулянки, «розмови при свічках», відверті розмови, родинні вітальні.

Тематичний зміст виховної діяльності: «Берегиня», «Собори наших душ», «Цінності моєї родини», «Мій родовід», «Сімейні реліквії», «Рушник моєї бабусі», «Люба моя ненька», «Найкращі дні для наших матерів – це ті, коли щасливі їхні діти», «Цілую бабусі не втомлені руки», «Розкажи мені про мене», «Твій справжній друг», «Пісні моєї бабусі».

Виховні досягнення:

- усвідомлення моральних якостей;
- засвоєння сімейних та родинних цінностей;
- розвиток уміння та навичок підтримки та збереження сімейної злагоди.

Шанобливе ставлення до народу і держави Рівень громадянських цінностей

(громадянське виховання)

Мета: формування активної громадянської позиції, почуття патріотизму, національної свідомості.

Форми роботи: уроки громадянськості, уроки мужності, літературно-музичні композиції, заочні подорожі, краєзнавчі експедиції, відвідування театрів і музеїв, виступи агітбригади.

Тематичний зміст виховної діяльності: «Безсмертним подвигом своїм вони прославили Вітчизну», «Минуть роки, минуть віки, а подвиг житиме завжди», «Поспішаємо до оселі ветерана», «Я – син своєї землі», «Люби і знай свій рідний край», «Моя земля – земля моїх батьків», «Традиції мого народу», «Видатні люди мого краю», «Моя мала Батьківщина», «Я – громадянин України і пишаюсь цим», «Символи моєї держави», «Легенди мого краю».

Виховні досягнення:

- сформованість історико-культурних цінностей;
- усвідомлення національної ідеї, культури міжетнічних відносин;
- розвиток поваги до народу, рідного краю, держави.

Адекватне ставлення до культурних надбань людства

Рівень загальнолюдських цінностей

(духовно-етичне, естетичне виховання)

Мета: усвідомлення загальнолюдських цінностей, формування духовно-етичної та естетичної культури особистості.

Форми роботи: «сократівські бесіди», години поезії, години музики, літературно-музичні композиції, конкурси творчих робіт, малюнків, акції милосердя.

Тематичний зміст виховної діяльності: «Даруйте радість людям», «Що таке людське серце», «Ти живеш серед людей», «Ти знаєш, що ти людина?», «Естетика поведінки та етикет», «Вічні цінності сьогодні», «Духовність особистості і мистецтво», «Уроки шляхетності», «Духовна краса врятує світ», «Поезія кохання», «театральна палітра», «Перлини живопису».

Виховні досягнення:

- сформованість духовно-етичної та естетичної культури особистості;
- усвідомлення цінностей соціального спілкування;
- розвиток культури мислення та поведінки.

Ставлення до природи

Рівень духовних цінностей

(екологічне виховання)

Мета: формування екологічної культури особистості, моральної відповідальності за збереження Природи.

Форми роботи: Круглі столи, філософські столи, усні журнали, прес-діалоги, дискусії, конференції, захист проектів, презентації, екскурсії.

Тематичний зміст виховної діяльності: «На цій землі ми спадкоємці, чи вандали?», «Я – частинка Всесвіту», «Екологічний бумеранг», «Брати наші менші», «Земля – наш дім», «Ми на варті природи», «Екологічна етика», «Книга скарг Природи», «Біль твоєї землі, Україно!», «Екологія природи – екологія душі», «У пошуках гармонії», «Що ми залишимо нащадкам?».

Виховні досягнення:

- сформованість основ екологічного мислення;
- усвідомлення єдності людини та природи;
- розвиток активної життєвої позиції щодо цінностей Буття.

СИСТЕМА УЧНІВСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Модель виховної системи класу «Серце в долонях» – це принципово нове ставлення до особистості учня, демократизація стосунків у класному колективі. Впровадження моделі виховної системи класу допомагає готувати учнів до подальшого життя, виявляти їх життєву компетенцію, громадянську позицію, забезпечує їх право бути вільними, але відповідальними людьми.

Одним із завдань виховної системи є виховання кожного учня як духовно розвиненої особистості через підвищення ролі учнівського самоврядування в організації діяльності класу.

Основна мета учнівського самоврядування – виховання в учнів активної життєвої позиції, співробітництва, довіри, взаємоповаги.

В класі налагоджено таку систему учнівського самоврядування, яка спрямована на розвиток активної діяльності і творчості учнів, створено морально-психологічний клімат, що забезпечує свободу і соціальну захищеність кожної дитини, сприяє духовності та позитивним емоціям.

Учні мають можливість вільно обирати способи діяльності і задоволення своїх інтересів, а класний керівник та вчителі розвивають у вихованців прагнення поважати одне одного та дорослих, створюють атмосферу доброзичливості та взаємодопомоги.

Система учнівського самоврядування діє за своїми *життєвими законами*: КОДЕКС довіри та любові, єдності і злагоди, бажання співпрацювати, ЗАПОВІДІ МИЛОСЕРДЯ.

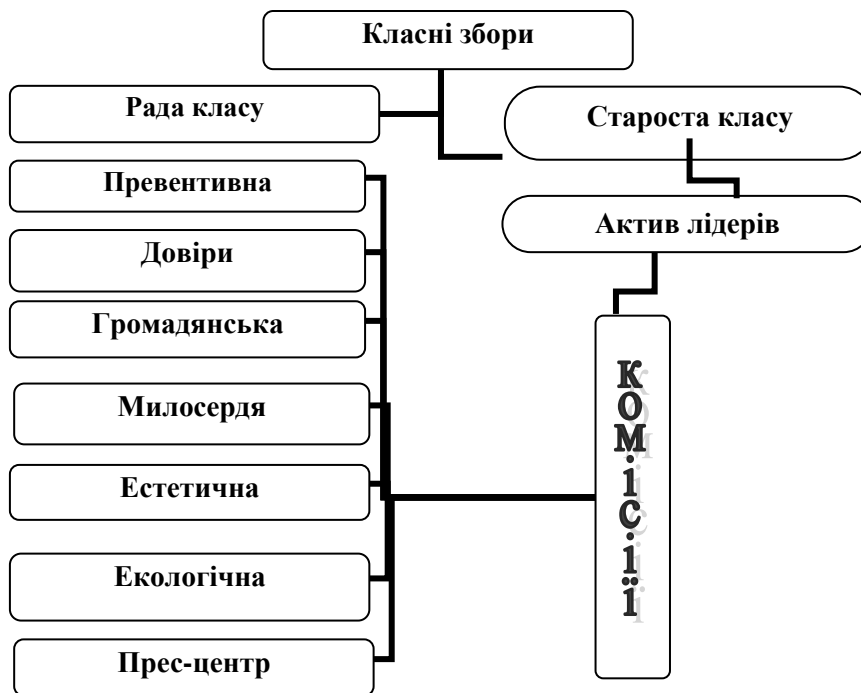
Робота самоврядування класу забезпечує:

- формування організаторських здібностей учнів;
- реалізацію принципів самостійності, ініціативності,
- рівноправності, відповідальності, гласності, демократизму;
- розширення правової та громадянської культури;
- розвиток інтелектуального потенціалу учнів;
- виховання високоморальної особистості.

Діти активно працюють в комісіях – превентивній, довіри, громадянській, милосердя, естетичній, екологічній, прес-центрі.

Робота активу лідерів поступово формує позитивне соціальне середовище класу, робить дитячий колектив територією **КРАСИ, ЛЮБОВІ, ДУХОВНОСТІ**.

Структура класного самоврядування

СПІВПРАЦЯ З БАТЬКАМИ УЧНІВ

Модель виховної системи класу «Серце в долонях» – це гуманізація виховного процесу, тісна співпраця учителів і батьків в організації спільної діяльності щодо духовного виховання дітей, що сприяє формуванню морально-духовної життєво компетентної особистості, яка успішно самореалізується в соціумі.

Для забезпечення гармонії між школою і родиною в класі реалізовано *дієве спілкування* у ланцюжку «**КЛАСНИЙ КЕРІВНИК – УЧНІ – БАТЬКИ**».

Своєю життєдіяльністю клас наблизився до родинного середовища, де дитину цінують, турбуються про її духовне здоров'я, утверджують *добро, милосердя, любов*.

Батьки учнів класу зацікавлені у розвитку духовності дитини через партнерство заради виховання. Співпраця з батьками учнів має дієві наслідки: учні класу живуть в атмосфері любові, радості і добра, гармонізації і гуманізації взаємовідносин. В результаті кожна дитина перебуває у постійному внутрішньому русі, розвиває свої особисті якості на підґрунті духовності.

В роботі з батьками учнів класний керівник використовує різноманітні форми: батьківські збори, круглі столи, сімейні консультації, конференції, інтелектуальні ігри, анкетування, тренінги, працює педагогічний батьківський клуб «Духовна просвіта».

Духовною домінантою в роботі з батьками учнів є символічний вислів:

*Не економте доброти,
Не беріть її на завтра,
Не бійтесь вчасно проказати
Своє «Люблю», своє «Прости».*

Співпраця з батьками учнів забезпечує формування ціннісного ставлення до дитини, спрямовує духовні орієнтації, розуміння того, що життя дитини – найвища цінність. В результаті сім'я також стає духовним осередком, *територією краси, любові, духовності*.

ВЗАЄМОДІЯ З ВЧИТЕЛЯМИ - ПРЕДМЕТНИКАМИ, ГРОМАДСЬКІСТЮ

Нова епоха потребує передусім духовності, бо раціоналізм дійшов уже тієї межі, за якою прірва і крах. Тому, і на уроках, і в позаурочний час учні опановують «рівні любові» («кроки духовності»), живуть за законами «Країни любові».

Важливим компонентом моделі виховної системи класу «Серце в долонях» є співпраця з громадськістю в руслі духовності.

Реалізуючи напрямки *соціального проекту «Створи свою планету»*, учні та батьки класу активно співпрацюють з такими громадськими організаціями:

- ✓ дитячою бібліотекою імені А. Гайдара;
- ✓ театром юного глядача;

- ✓ комітетом самоорганізації населення «Балтський» (мікрорайону «Більшовик»);
- ✓ спілкою ветеранів Великої Вітчизняної війни Суворовського району м. Одеси;
- ✓ спілкою воїнів-ветеранів Афганістану Суворовського району м. Одеси;
- ✓ Міжнародною благодійною організацією «Тіту» («Мир та злагода»);
- ✓ кафедрою історії Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського.

Через звіти – концерти, творчі зустрічі, публікації у місцевій пресі, інтерв'ю для телепрограм, співпраця із соціальними партнерами сприяє реалізації духовних ціннісних орієнтацій особистості – «рівнів любові» («кроків духовності»).

Класний керівник, наповнюючи духовністю «амфори любові» учнів, тісно пов'язує з навчально-виховним процесом ланцюжок:

«класний керівник – вчителі-предметники – громадськість – учні».

Через індивідуальне консультування, педагогічні консилиуми, позакласні заходи з навчальних предметів, «уроки відкритих дверей» та інші різноманітні форми виховної роботи - спрямовує на реалізацію духовних ціннісних орієнтацій особистості, «рівнів любові» («кроків духовності»), на побудову *Дому життя, Собору душі, Храму долі*.

МОНІТОРИНГ ВПРОВАДЖЕННЯ МОДЕЛІ ВИХОВНОЇ СИСТЕМИ КЛАСУ

Для забезпечення відстеження динаміки виховного процесу в класі, за методиками впровадження моніторингових досліджень українських науковців Т. О. Лукіної та О. І. Ляшенко, було проведено порівняльний моніторинг якості процесу виховання духовно розвиненої особистості за три останні роки (результати досліджень наведено в додатках).

Моніторинг результативності виховної системи класу було здійснено з **метою**:

- удосконалення педагогічних форм і методів, які забезпечують формування духовних цінностей;
- визначення результативності духовно-етичного виховання учнів;
- сприяння розвитку учнівського самоврядування;
- створення умов для засвоєння національних та загальнолюдських цінностей, самовиховання і самореалізації особистості, сприяння інтелектуальному, морально-духовному та естетичному розвитку особистості;
- органічного поєднання організаційно-педагогічної, сімейно-родинної, національно-культурної та просвітницької діяльності класного керівника, вчителів, батьків, учнів;
- виявлення ефективності впровадження моделі виховної системи класу
- створення системи прогнозування розвитку моделі виховної діяльності класу «Серце в долонях».

При проведенні моніторингового стану рівня вихованості учнів було використано наступні **методи**: анкетування; бесіди; тестування; ранжування; соціометричного вибору; спостереження; рейтингу.

За результатами моніторингу можна зробити такі висновки:

- ◆ модель виховної системи класу «Серце в долонях» сприяє духовному розвитку учнів (яких якостей);
- ◆ значно покращився рівень розвитку креативності учнів;
- ◆ значно збільшилися показники рівня розвитку духовної позиції (толерантність, людяність, емоційна розвиненість, інтелігентність, свідомість).

АНАЛІЗ МОНІТОРИНГУ свідчить про те, що:

- ✓ в класі створено умови для розвитку духовності учнів, їх творчих здібностей; для спільної виховної діяльності вчителів, батьків і дітей;
- ✓ кожна особистість зорієнтована на загальнолюдські цінності;
- ✓ в класі на даному етапі роботи сформовано духовні якості дитини: виваженість, відповідальність, взаємоповага, взаєморозуміння, доброзичливість, людяність, мудрість,

- об'єктивність, порядність, правдивість, співчуття, справедливість, терпимість, толерантність, чесність, чуйність, щедрість;
- ✓ зріс рівень суспільно-політичної і громадянської активності учнів, їх цілеспрямованості, вимогливості до себе, самоорганізації.

НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИХОВНОЇ СИСТЕМИ КЛАСУ «СЕРЦЕ В ДОЛОНЯХ»

Науково-методичне забезпечення моделі виховної системи класу «Серце в долонях» спрямоване на розв'язання основних завдань.

Основними напрямками цієї роботи є:

- ✓ здійснення послідовного системного аналізу практики морального виховання учнів;
- ✓ визначення теоретико-методологічних основ духовного виховання дітей в сучасних умовах;
- ✓ проведення конференцій та семінарів з проблем морально-етичного виховання учнів в сучасних умовах;
- ✓ створення прикладних соціальних проєктів, спрямованих на впровадження моделі виховної системи класу;
- ✓ підготовка програм з основних напрямків духовного виховання учнів;
- ✓ здійснення моніторингу рівня вихованості учнів;
- ✓ розширення видавничої діяльності щодо випуску методичних наробок з проблем духовного виховання;
- ✓ розробка методичних рекомендацій щодо взаємодії школи і сім'ї;
- ✓ проведення презентацій з проблем духовного виховання учнів.

РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ТА ДІЄВІСТЬ ВИХОВНОЇ СИСТЕМИ КЛАСУ «СЕРЦЕ В ДОЛОНЯХ»

Впровадження моделі виховної системи класу «Серце в долонях» обумовило ефективність виховної діяльності класу.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЛАСУ ЗАБЕЗПЕЧУЄ:

- ↻ організація виховного процесу на засадах партнерства і співтворчості;
- ↻ використання активних форм і методів виховання;
- ↻ розвитком комунікативної здатності учнів, їх творчої активності, урахуванням специфічних умов мікрорайону школи;
- ↻ позитивне оцінювання громадськістю значенням результатів виховної роботи класу для розвитку культурного і суспільного життя мікрорайону «Більшовик».

Організація виховної діяльності в класі дає *позитивні результати та забезпечує:*

- ∞ створення комфортного морально-психологічного клімату в класі, гуманного стилю відносин, соціальної захищеності дитини;
- ∞ формування цілісного розвитку особистості, розвитку творчих здібностей і нахилів дитини;
- ∞ орієнтацію особистості на загальнолюдські та загальнокультурні цінності;
- ∞ демократизацію стосунків у класному колективі на засадах учнівського самоврядування;
- ∞ гармонію взаємовідносин між класним керівником, учнями та батьками учнів.

Аналіз корекційно-виховного процесу духовного розвитку творчої особистості учня свідчить про те, що:

- вдвічі зріс рівень розвитку духовної позиції учнів (толерантність, людяність, емоційна розвиненість, інтелігентність, свідомість);
- покращився рівень розвитку креативності учнів;
- значно збільшився рівень готовності учнів до самореалізації як гармонійно розвиненої творчої особистості;

- активізувалась участь учнів у реалізації шкільних *соціальних проектів «Створи свою планету» та «Квітка надії».*

Отримані показники дають можливість стверджувати, що створена модель виховної системи класу «Серце в долонях» допомагає більш цілеспрямовано здійснювати виховну діяльність класу, координувати дії вчителів-предметників, учнів і батьків учнів в організації життєдіяльності класу, що сприяє духовному розвитку учнів.

У результаті дії моделі виховної системи класу «Серце в долонях» в класі створений позитивний морально-психологічний клімат, виросла задоволеність учнями і батьками виховною системою класу, завдяки якій кожна дитина проявляє себе особистістю, яка є *духовно сформованою та гармонійно розвинутою:*

◆ відповідальною;	◆ терпимою;
◆ доброзичливою;	◆ чесною;
◆ мудрою;	◆ чуйною;
◆ об'єктивною;	◆ щедрою;
◆ порядною;	◆ людяною;
◆ правдивою;	◆ інтелігентною;
◆ толерантною;	◆ творчою
◆ справедливою;	

і є цеглинкою **ВЕЛИКОГО ХРАМУ ЛЮБОВІ.**

Безперечно, робота не вичерпує всіх аспектів духовного розвитку особистості.

Щиро вдячна всім,

хто перебуває поруч у єдиному життєвому просторі,
надихаючи на створення цієї праці, а також усім співробітникам

У РОЗБУДОВІ ДУХОВНОГО МАЙБУТНЬОГО ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Амонашвили Ш. А. Здравствуйте, дети! – М. : Просвещение, 1993. – 208 с.
2. Амонашвили Ш. А. Как живете, дети? – М. : Просвещение, 1996. – 176 с.
3. Амонашвили Ш. А. Единство цели. – М. : Просвещение, 1997. – 208 с.
4. Батьківські збори. – Х. : Основа, 2006. – 240 с.
5. Бех І. Д. Виховання особистості. – К. : Либідь, 2003. – 624 с.
6. Гиппенрейтер Ю. Б. Общаться с ребенком. Как? – М. : Астрель, 2008. – 238 с.
7. Гиппенрейтер Ю. Б. Продолжаем общаться с ребенком. Так? – М.: Астрель, 2008. – 251 с.
8. Горяева Н. А. Первые шаги в мире искусства. // М. : Просвещение, 2001. – 159 с.
9. Інноваційність виховного процесу у сучасному освітньому просторі: теоретичні основи та досвід творчих класних керівників Одещини / Упорядник О. І. Чешенко. – Одеса, 2012. – 197 с.
10. [Концепція сімейного виховання в системі освіти України «Щаслива родина» на 2012-2021 роки. Проект.](#)
11. Корчак Я. Как любить ребенка. // М. : Астрель, 2004. – 165 с.
12. Лопатина А., Скребцова М. Книга для занятий по духовному воспитанию. – М. : 1996.
13. Мифы древней Греции. – К. : Муза, 2003.
14. Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України. Наказ МОН України від 31.10.2011 № 1243.
15. Помиткіна Л. В. Взаємодія психолога і вчителя як умова творчого зростання особистості учня: Творча особистість у системі неперервної освіти. – К. : 2007.
16. Помиткін Е. О. Духовний розвиток учнів у системі шкільної освіти. – К. : 2006. – 166 с.

17. Роджерс К. Психология личности. – М. : Астрель, 2002.
18. Стельмахович М. С. Народна педагогіка. – Х. : Основа, 2006.
19. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. – К. : 2004.
20. Сухомлинський В. О. Чиста криниця: казки, оповідання, етюди. – К. : Веселка, 2003.
21. Сухомлинський В. О. Сучасні цінності у вихованні: проблеми, перспективи. / Шлях освіти. 1996. – № 1.
22. Сухомлинська О. Концептуальні засади формування духовності особистості на основі християнських моральних цінностей / О. Сухомлинська // Шлях освіти. – 2002. – № 4. – С. 13-18.
23. Чешенко О. І. Класному керівнику 5-го класу. // Виховна робота в школі. – 2006. – № 1. – С. 35-45.
24. Чешенко О. І. Проектування виховної діяльності: досвід та тенденції розвитку // Директор школи. – 2010. – № 48, – С. 21-25.
25. Ягоднікова В. В. Інтерактивні форми і методи навчання та виховання учнів. / Навч.-метод. збірник. Інтерактивні вправи та ігри. – Харків, 2009. – 144 с. – (Серія «Адміністратору школи»). – С. 85-142.
26. Ягоднікова В. В. Теорія та методика виховання лідерів: Навчальний посібник / В. В. Ягоднікова. – Одеса, 2010. – 231 с.
27. Эльконин Д. Б. Психология игры. – М. : Педагогика, 2008. – 304 с.

Адреса передового досвіду: Одеська загальноосвітня школа № 41 I-III ступенів
Одеської міської ради Одеської області.

Адреса: 65055, площа Мічуріна, 9, м. Одеса, Україна.

Телефон: (048) 720-32-64, 720-85-40

E-mail: shkola41@i.ua school-41Planet@mail.ru

Web- сайт: <http://srvo.od.ua/school/s41/>